

FILOZOFIE V HORATIOVI

1. Epist. I, 1

Ac ne forte roges quo me duce, quo Lare tuter;
nullius addictus iurare in uerba magistri,
quo me cumque rapit tempestas, deferor
hospes.

Nunc agilis fio et mersor ciuilibus undis,
uirtutis uerae custos rigidusque satelles;
nunc in Aristippi furtim praecepta relabor
et mihi res, non me rebus subiungere conor.

Aby ses náhodou neptal, kdo vede mě, kdože mě
chrání, věz, že žádnému mistru já nejsem
přísahou vázán, kamkoli strhne mě bouře, jak
host se tam unášet dávám. Hned jsem veřejně
činný, v proud dění se vrhám jako ochránce
pravé ctností její služebník přísný, hned se
potají vracím zas k učení Aristippovu, snažím si
podrobit svět, však nebýt podroben světu.

2. Carm. II, 3

Aequam memento rebus in arduis
seruare mentem, non secus in bonis
ab insolenti temperatam
laetitia, moriture Delli,

Klid mysli snaž se udržet v neštěstí,
tak jako v dobách dobrých jsi dokázal
svou radost projevovat s mírou,
protože, Delli, vstříc jdeš smrti,

3. Carm. II, 10

Auream quisquis mediocritatem
diligat, tutus caret obsoleti
sordibus tecti, caret inuidenda
sobrius aula.

Kdo se pravdou zlatého středu řídí,
tomu nikdy nehrozí bídná chatrč,
tím méně má v úmyslu vzbouzet závist
nádherným sídlem.

4. Sat. II, 2

uterne ad casus dubios fides tibi certius? hic qui
pluribus adsuerit mentem corpusque superbum,
an qui contentus parvo metuensque
futuri
in pace, ut sapiens, aptarit idonea bello?

Kdo může v nejistých osudu chvílích víc spoléhat
na sebe? Ten, kdo navykl zhýralé tělo i mysl
potřebám četným, nebokdo, spokojen s málem a
dbalý budoucích věcí, chystal si jakožto mudrc
již v míru, co hodí se k válce?

5. Carm. III, 1

Desiderantem quod satis est neque
tumultuosum sollicitat mare,
nec saeuus Arcturi cadentis
impetus

Kdo chce jen to, co postačí k životu,
ten pramálo se obává mořských vln,
i bouří, které přivolává
východ hvězd Kůzlat a západ Vozky.

6. Sat. I, 1

eo fit,
plenior ut siquos delectet copia iusto,
cum ripa simul avolsos ferat Aufidus acer.
at qui tantuli eget quanto est opus, is neque limo
turbatam haurit aquam neque vitam amittit in
undis.

Tím se pak stává,
že kdo přílišnou hojnost víc miluje, nežli se sluší,
strhne ho dravý proud a unáší s urvaným břehem.
Kdo si však přeje jen tolik, co potřeba, nepije ani
vodu zkalenou bahnem, též neztrácí ve vlnách
život.

7. Epist. I, 10

Quem res plus nimio delectauere
secundae,
mutatae quatient. Siquid mirabere, pones
inuitus. Fuge magna; licet sub paupere tecto
reges et regum uita praecurrere amicos.

Kdo se ze svého štěstí až příliš raduje, toho zlomí
zvrát osudu. K čemu máš obdiv, to odložíš nerad.
Unikej před velikáštvím! I pod chudou střechem
je možno překonat životem šťastným i krále i
přátele králů

8. Carm. III, 29

Ille potens sui
laetusque deget cui licet in diem

Pouze kdo s radostí a zcela volně
prožívá všechen čas, ten každý den smí

dixisse: 'Vixi': cras uel atra
nube polum Pater occupato
uel sole puro; non tamen inritum,
quodcumque retro est, efficiet neque
diffinget infectumque reddet
quod fugiens semel hora uexit.

9. Carm. I, 4

uitae summa breuis spem nos uetat inchoare
longam.

10. Carm. I, 11

Tu ne quaesieris (scire nefas) quem mihi, quem
tibi finem di dederint, Leuconoe, nec Babylonios
temptaris numeros...
Dum loquimur, fugerit inuida
aetas: carpe diem, quam minimum credula
postero.

11. Carm. II, 14

scilicet omnibus
quicumque terrae munere uescimur
 enauiganda, siue reges
 siue inopes erimus coloni.
absumet heres Caecuba dignior
seruata centum clauibus et mero
 tinguet pauimentum superbo,
 pontificum potiore cenis.

12. Sat. II, 2

postremum expellet certe vivacior heres.
... erit nulli proprius, sed cedet in usum
nunc mihi, nunc alii.

13. Epist. I, 5

Parcus ob heredis curam nimiumque seuerus
adsidet insano.

14. Sat. I, 5

credat Iudaeus Apella,
non ego; namque deos didici securum agere
aevom nec, siquid miri faciat natura,
deos id tristis ex alto caeli demittere tecto.

15. Carm. I, 34

Parcus deorum cultor et infrequens,
insanientis dum sapientiae
consultus erro, nunc retrorsum
uela dare atque iterare cursus cogor relictos

16. Carm. III, 6

Delicta maiorum inmeritus lues,
Romane, donec templa refeceris
 aedisque labentis deorum et

říci: Žil jsem! Zítřa bůh na nebe
můž e vyslat mrak nebo slunce:
přesto však není s to to, co se stalo,
zbavit už platnosti,
ba ani změnit ani zrušit
děje, jež přinesla střída času.

krátké živobyí naději dlouhou
nám nedovolí spřádat!

Na to, jakou nám smrt, tobě a mně, určili bohové,
Leukonoé, je hřích věčně se ptát. Chaldejským
věštcům z hvězd nepropůjčuj svůj sluch. Lépe je
jít budoucnu klidně vstříc... Zatímco mluvíme,
prchá závistník čas: pro dnešek žij, o zítřek málo
dvej.

I ostatní, my,
kteří se živíme z lích země, musíme tam
přeplout; vladař i ubohý pololáník.
Tak dědic získá s výhodou právo pít
z tvých džbánů,
na sto západů zavřených, a dlažbu
poleje tvým vínem,
lepším než nápoje z kněžských hostin.

Jistě však vyžene nakonec dědic, jenž čilejší bude
a mladší, ... trvale nebude nič: hned v můj
užitek, hned v cizí.

Pro své kdo dědice šetrí a příliš je přísný,
ten nemá daleko k bláznu.

Žid Apella v tohle ať věří,
nikoli já, jenž poznal, že bohové klidně si žijí,
a když nějaký zázrak si příroda stvoří, že z výšin
nebes ho nesesílají k nám mrzutí bozi.

Já, ctitel bohů vlažný a liknavý,
jsem pěstoval jen pochybnou učenost;
teď obracím však plachty,
chtěje vrátit se na cesty opuštěné.

Ač nemáš podíl, Římane, na vině
svých otců, nést ji musíš až do těch dob,
kdy opravíš zas boží stánky

foeda nigro simulacra fumo.

Dis te minorem quod geris, imperas
hinc omne principium, huc refer exitum.
Di multa neglecti dederunt
Hesperiae mala luctuosae.

17. Epod. 2

'Beatus ille qui procul negotiis,
ut prisca gens mortalium,
paterna rura bubus exercet suis
solutus omni faenore

18. Sat. II, 6

Hoc erat in votis: modus agri non ita magnus,
hortus ubi et tecto vicinus iugis aquae fons
et paulum silvae super his foret. auctius atque
di melius fecere. bene est. nil amplius oro

o rus, quando ego te adspiciam quandoque
licebit
nunc veterum libris, nunc somno et inertibus
horis
ducere sollicitae iucunda oblivia vitae?

... me silva cavosque
tutus ab insidiis tenui solabitur ervo.

19. Epist. I, 5

ne fidos inter amicos
sit qui dicta foras eliminet, ut coeat par
iungaturque pari.

20. Carm. I, 26

Musis amicus tristitiam et metus
tradam proteruis in mare Creticum
portare uentis, quis sub Arcto
rex gelidae metuatur orae,

quid Tiridaten terreat, unice
securus.

21. Sat. I, 3

paulum deliquit amicus,
quod nisi concedas, habere insuavis

s obrazy, v požárech zčernalými.

Když budeš bohů poslušen, povládněš.
Jen u nich všechno končí i začíná.
Čas, kdy jsme pohrdali bohy,
přinesl mnohá zla smutné vlasti.

Kdo žije stranou tržišť, pěkně v poklidu,
tak jako naši prapředci,
ten žije šťastně: s volky kypří rodný lán
a neví, co je lichvařit.

To bylo vždycky mým přáním: mít pozemek
v nevelké míře, kde by i zahrada byla a poblíž
příbytku pramen živé vody a nad tím i kousíček
lesa. Mně bozi štědřeji dali a lépe. Jsem
spokojen.

Kdy tě zas, venkove, spatřím, kdy příjemné
zapomenutí na život neklidný získám hned
knihami pradávných mistrů, hned zas lahodným
spánkem a chvílemi oddechu?

Můj lesní venkovský úkryt, bezpečný před
nástrahami, mě odškodní za skrovnou víkev!

aby nikdo v družině důvěrných přátel přes práh
nenosil řeči, jen rovní aby se sešli k družné
besedě rovných.

Jsem přítel Múz a přenechám strach i žal
rád prudkým větrům, aby je zanesli
až do vod krétských; nedbám o to,
z čeho má obavy Tiridatés,

a který král je postrachem končiny,
jež zná jen zimu.

Tvůj přítel poněkud chybil: neodpustíš mu? Buď
bezcitným nazván!

22. Epist. I, 7

nec somnum plebis laudo satur altitium nec
diuitiis Arabum liberrima muto.

Upřímně myslím, co říkám, a nikdy úplnou
volnost za všechny poklady světa bych neměnil.

23. Sat. II, 7

tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser atque
duceris ut nervis alienis mobile lignum.
quisnam igitur liber? sapiens sibi qui imperiosus,
quem neque pauperies neque mors neque vincula
terrent, responsare cupidinibus, contemnere
honores fortis, et in se ipso totus, teres atque
rotundus, externi nequid valeat per leve morari,
in quem manca ruit semper fortuna. potesne
ex his ut proprium quid noscere?

Vždyť ty přec, který jsi pánem svým, zas uboze
otročíš jiným, takže jsi jako loutka, a cizí ruka tě
řídí. Kdo tedy svobodný jest? Jen mudrc, jenž
vládne sám sobě, kterého neděsí nouze ni smrt, ni
pouta, jenž umí statečně vzdorovat vášním a
poctami zhrdat a jenž je světem pro sebe sám, jak
koule je okrouhlý, oblý, takže pro hladkostna
něm nic vnějšího nemůže ulpět, na nějž se vrhá
osud vždy bezmocně.

24. Sat. II, 3

quem mala stultitia et quemcumque inscitia veri /
caecum agit, insanum Chryssippi porticus et grex /
autumat.

Z koho však neznalost pravdy a neblahý rozum
činí slepce, je blázen, jak tvrdí sám Chryssippos i
jeho žáci.

25. Epist. I, 2

Ira furor brevis est; animum rege, qui nisi paret,
imperat, hunc frenis, hunc tu compesce catena.

Hněv je šílenství krátké: Krot' vášně, která ti
sama poroučí, neposlechne-li: ji uzdou, ji řetězy
spoutej!

26. Carm. I, 16

Irae Thyesten exitio graui
strauere et altis urbibus ultimae
stetere causae, cur perirent
funditus inprimeretque muris
hostile aratrum exercitus insolens.

Hněv uvrhl též Thyesta do skázy
a působením hněvu i z mocných měst
se staly pouhé rozvaliny:
tenkrát do hradeb rozchvácených
svou brázdou vyryl nadutý nepřítel.